

Miljöbilssituationen i Ljusdal

****

4 stjärnor av 10 möjliga

-

En granskning av Gröna Bilister

April 2007

Inledning

Växthuseffekten skenar, med snabba klimatförändringar och allt våldsammare väder som följd. En huvudanledning till Sveriges bidrag av den ökande växthuseffekten är att trafikens utsläpp fortsätter att öka, medan andra sektorer utsläpp har stagnerat eller börjat minska.

EU har två konkreta mål med bäring på transporter med personbil:

- 1) Använd mängd förnyelsebara drivmedel ska 2010 uppgå till minst 5,75 procent av den totala marknaden för drivmedel.
- 2) Det genomsnittliga utsläppet av fossil koldioxid från personbilar ska 2010 vara max 120 g/km.

Varje land har ett ansvar att leva upp till målen och målen bör också gälla för det lokala miljöarbetet. Riksdag och regering har slagit fast att ansvaret också gäller sektorsvis, med målet att trafikens koldioxidutsläpp år 2010 ska vara tillbaka på 1990 års nivå, för att långsiktigt minska.

Transporter är den största enskilda källan till flera miljö- och hälsofarliga utsläpp i åtskilliga av landets kommuner. Trafiken är dessutom ofta huvudorsak till att kommunen inte klarar fastställda miljö kvalitetsnormer för bland annat cancerframkallande partiklar. Utifrån detta står det klart att en minskad och miljövänligare bilism bör vara en viktig samhällelig prioritering, i linje med Gröna Bilisters arbete.

Gröna Bilister granskar vilket ansvar kommuner tar för att minska bilismens miljö- och hälsopåverkan, kombinerat med en granskning av andra tongivande aktörer inom kommunen. Granskningen tjänar som vägledning för de lokala aktörer som vill bidra aktivt till ett bättre lokalt miljöarbete inom bilismområdet.

Mattias Goldmann

Gröna Bilister

Kommunala mål

Kommunala mål för trafikens miljöpåverkan innebär inte i sig någon miljöförbättring – det är praktisk handling som räknas och som Gröna Bilister betygsätter. Vi presenterar ändå de relevanta kommunala målen, eftersom de har betydelse för:

- Medborgare som kan begära att målen uppfylls.
- Miljöengagerade politiker och tjänstemän som kan hänvisa till antagna mål för att driva igenom en miljöriktig trafikpolitik.
- Oppositionspolitiker som kan bevaka att den politiska majoriteten uppfyller avgivna löften och politiskt beslutade åtgärder.
- Journalister som kan kritiskt granska om beslutade mål uppfylls.

Kommunprogram

Kommunprogram är det centrala framtidsdokumentet för Ljusdals kommun. I dokumentet finns dock inga konkreta miljömål.¹

Kommunens bilinnehav

Kommunens eget bilinnehav är av stor betydelse för bilismens totala miljöpåverkan i kommunen, bl.a. för att:

- Kommunen kan vara föregångare i inköp av miljöbilar och då stimulera den lokala bilhandeln att ta hem och marknadsföra dessa bilar.
- Kommunen köper tillräckliga volymer bilar för att komma förbi ”hönan och ägget situationen”; privatpersoner kan tvingas avstå från att t.ex. köpa en etanolbil därför att det lokalt saknas tankmöjligheter, men kommunen kan med sina fordon stimulera fram att det etableras sådana tankmöjligheter.
- Kommunen servar normalt sett sina bilar föredömligt, innebärande att det efter ett par år kommer ut miljöbilar i gott skick på andrahandsmarknaden.

Ljusdal kommun äger och leasar ”ett hundratal” personbilar, varav fem etanoldrivna. Det ger en miljöbilsandel på fem procent, vilket är bland det lägsta Gröna Bilister uppmätt. En nyligen bifallen motion från kommunfullmäktigeledamoten Björn Brink om alternativa drivmedel antyder dock att miljöbilsandelen snabbt kan komma att öka. ”LKL får i uppdrag att handlägga ärendet. En grupp skall tillsättas för att utreda om kommunens fordonspark skall byta till etanolbränsle eller annat miljövänligt bränsle utifrån värdering av klimatarbetet och kostnader”.

1

[http://www.ljusdal.se/Internet/news.nsf/2eb69bfc713b9f2c1256a6c005139e2/f5fb3a9266ad4eebc1256eb500331cd2/\\$FILE/Kommunprogram_Ljusdal.pdf](http://www.ljusdal.se/Internet/news.nsf/2eb69bfc713b9f2c1256a6c005139e2/f5fb3a9266ad4eebc1256eb500331cd2/$FILE/Kommunprogram_Ljusdal.pdf).

Ljusdals kommun inledde 1 februari i år ett projekt som skall utmynna i en i kommunen centralt samordnad bilpool med en försöksverksamhet igång från september och i full drift från 1/1 2008. Detta bilpoolsprojekt är även tänkt att leda till riktlinjer för vilka miljökrav som skall ställas på fordon i kommunens bilpark. Därutöver ska en övergripande rese-policy utarbetas i samarbete med bland annat övriga hälsingekommuner, med start den 24 april.

Kommunförbundet Inköp Hälsingland är Ljusdals kommuns upphandlande organ. Det anger att tillverkare som offererar bilar som kan framföras med förnybara bränslen får högre poäng i utvärderingen vid upphandling av fordon, men det ställs inget krav på en viss andel miljöbilar. Det är oklart vilka krav som kommer att ställas i framtiden.

Förmånsbilar är normalt sett onödigt stora och motorstarka och körs onödigt mycket. Därför är det positivt att Ljusdal kommun helt avstår från förmånsbilar som löneförmån.

Upphandlingskrav transporttjänster

Genom att ställa miljörelaterade krav när kommunen upphandlar transporter, kan kommunen till en mycket låg kostnad stimulera fram en positiv utveckling. Då t.ex. färdtjänst och skolskjuts vanligen körs av taxibolag, får kraven dessutom effekter på sektorer som kommunen normalt sett inte påverkar. Miljöeffekten blir dessutom stor, eftersom en taxibil i runda tal motsvarar tio privatbilars körsträcka och utsläpp.

Ljusdal kommun anger att de ställer vissa miljökrav vid upphandling av skolskjuts och färdtjänst, men inga som avser val av förnybara bränslen. Kraven gäller framför allt avgasrening och fordonsålder – ett trubbigt instrument för att minska bilens miljöpåverkan.

Utbildning

Genom att lära ut sparsam körning, ecodriving, kan kommunerna minska sina kostnader för fordonsbränsle, samtidigt som utsläppen minskar och transportererna går något snabbare. I Ljusdal har Ett fåtal kommunanställda utbildats i sparsam körning, men kommunen anger att det är ”möjligt med en större utbildningsinsats i och med igångsättandet av central bilpool”.

I Grön Trafikskola, diplomerad av Gröna Bilister i samarbete med Sveriges Trafikskolors Riksförbund, lär man sig ett mer miljöanpassat körmönster, bl.a. med ecodriving, samt en miljödriven helhetssyn på transporter.² Det finns ingen Grön Trafikskola i kommunen, men Ljusdals Trafikskola lär ut sparsam körning.

Stimulans till medborgarna

För att få hög utväxling på det kommunala miljöbilsarbetet, är det helt centralt att medborgarna också engageras, eftersom större delen av de bilar som finns i kommunen ägs av kommunmedborgare eller företag som är verksamma i kommunen.

---

² Läs mer om Gröna Trafikskolor på www.grontrafikskola.se.

Ljusdals kommun ger alla bilar gratis parkering överallt, vilket innebär att alla medborgare är med och betalar de kostnader för snöröjning, sandning, asfaltering, skyltning etc som parkeringsplatser har. Det är en tveksam subvention av bilismen som kommunen bör se över.

Ett femtiotal kommuner delfinansierar medborgares miljöbilsköp, ofta med 30-50 procent av merkostnaden jämfört med motsvarande bensinbil. I Ljusdal finns dock ingen sådan stimulans.

Studier har visat att man i medeltal minskar sitt bilåkande runt 50 procent när man går med i en bilpool. Dessutom har det visat sig att en bilpoolsbil ersätter mellan åtta och tolv privatägda bilar. Det frigör stora ytor som man kan använda till annat än parkeringsplatser.³ Allt fler kommuner erbjuder bilpool i någon form åt sina medborgare – men inte Ljusdal.

Åtskilliga kommuner informerar på sin webbplats om miljöfordon och hur man kan minska miljöpåverkan från sitt bilkörande, men informationen på Ljusdals webbplats är närmst obefintlig – den enda miljöinformationen rör renhållning.

Drygt 50 kommuner deltog i fjol i Europeiska Trafikantveckan, som en del av sitt arbete för att minska trafikens miljöbelastning. Ljusdal deltog dock inte.

Tankställen och bränslekrav

För att miljöbilen som kan tankas på förnybara bränslen ska ge någon faktisk miljövinst, är det givetvis nödvändigt att den inte tankas med bensin eller diesel – etanol- (flexifuel), gas- (bifuel) och RME-fordon erbjuder alla denna möjlighet, med borttappat miljönytta som följd. Kommuner kan aktivt medverka till att tankställen etableras, dels genom att själva stå för ett tillräckligt underlag för att något bensinbolag ska erbjuda sig att sälja bränslet (gäller vanligen etanol), dels genom att själv tillverka bränslet (gäller vanligen biogas).

I Ljusdal finns ett tankställe för etanol, Statoil på Gamla Kyrkogatan. Tankställen för biogas och RME saknas helt.

Kommunen har i motsats till Örebro kommun, inte några formella krav på en successivt ökande andel etanol i konventionell bensin och RME (rapsmetylester) i konventionell diesel, trots att detta skulle ge betydande miljöfördelar till ringa kostnad.

Bilförsäljning

För att kommuninvånarna ska kunna ta miljöbilsansvar är det av stor betydelse att det går att köpa miljöbil inom den egna kommunen eller i grannkommunerna – endast få är beredda att åka långa sträckor för att köpa en miljövänligare bil. Där bilarna finns, är det också av stor betydelse att de faktiskt finns inne, kan provköras och finns med i den lokala bilhandelns marknadsföring. På denna punkt har Gröna Bilister funnit mycket stora skillnader mellan olika generalagenters och återförsäljares inställning och motivation.

---

³ <http://www.bilpool.se/index.jsp>.

I länet finns goda möjligheter att köpa etanolbilar från Ford, Saab och Volvo och hybridbilar från Toyota. Dessutom finns ett antal fossilbränsledrivna bilar som är så bränslesnåla att de uppfyller Vägverkets miljöbilsdefinition. Kommunens inköp av miljöbilar har hittills varit för små för att stimulera miljöbilsförsäljningen, men den ändrade inriktning som aviserats kan betyda att bilhandeln stimuleras att i ökad utsträckning marknadsföra sina miljöbilar.

Slutsatser och rekommendationer

Ljusdals miljöbilsarbete är ojämnt. Kommunen får betyget 4 stjärnor av 10 möjliga. Det som är föredömligt är:

- Etableringen av en kommunintern bilpool.
- Kommande resepolicy och inköpskrav som troligen ökar miljöbilandelen snabbt.
- Avsaknad av förmånsbilar.
- Viss utbildning av kommunanställda i sparsam körning.
- Lokal tillgång till tankställe för etanol.

Gröna Bilister har åtta huvudsakliga rekommendationer till Ljusdals kommun:

- 1) Slå fast en avvecklingsplan för kommunägda fossilbränslebilar, i linje med den nyligen antagna biobränslemotionen.
- 2) Ställ miljöbilskrav på leverantörer av transporter som skolskjuts.
- 3) Överväg att införa parkeringsavgifter i någon del av kommunen – helt gratis parkering är en onödig och villkorslös subvention av allt bilanvändande.
- 4) Inför någon form av miljöbilsstimulans för medborgarna.
- 5) Informera om minskad miljöpåverkan från bilen på kommunens webbplats.
- 6) Inför en bilpool för allmänheten, eventuellt i samverkan med den kommuninterna bilpoolen som nu arbetas fram.
- 7) Utred möjligheterna att etablera biogasanläggning.
- 8) Överväg att medverka i Trafikantveckan 2007.

Denna rapport är framtagen av Gröna Bilister (Mattias Goldmann), baserad på enkätsvar från Ljusdal kommun, företrätt av Kommunchef Kerstin Hassner, Carina Pehrsdotter, Eleonor Jansson, Rolf Berg (Inköp Hälsingland) och Tor Jonsson. Detta har kombinerats med utförliga granskningar av kommunala dokument och handlingar från andra relevanta aktörer. För ytterligare information: mattias.goldmann@gronabilister.se. Se även www.gronabilister.se.